

УДК 614.3:616-036.22(092)(477.63)

**О.П. Штена,
В.І. Моргачова,
В.Д. Касьяненко**

ДО 75-РІЧЧЯ ЗАСНУВАННЯ МІСЬКОЇ САНЕПІДСТАНЦІЇ м. ДНІПРОПЕТРОВСЬКА

СПРАВА, ЯКІЙ ВАРТО ПРИСВЯТИТИ ЖИТТЯ

Дніпропетровська міська санепідстанція

Ключові слова: акредитація, міська санітарно-епідеміологічна станція, історія санепідслужби
Key words: accreditation, city sanitary-epidemiology station, history of sanitary-epidemiology service

Резюме. *Какой бы совершенной не была материально-техническая база санэпидстанции, наибольшее наше достояние - специалисты, которые все свои знания, силы, умение отдают любимому делу, стоят на страже жизни тысяч людей.*

Summary. *Whatever perfect material-technical basis may be, specialists, which give all their knowledge, strength, skills to beloved occupation – to guard lives of thousand of people – is our best property.*

**Чем больше человек знает о том, что сделано,
Тем больше в его силах понять,
Что нужно делать дальше.**
Бенджамин Дизраэли

У жовтні санітарно-епідеміологічна служба м.Дніпропетровська відзначає 75-річчя заснування міської санітарно-епідеміологічної станції. Як оцінити торований шлях, плідну роботу колективу нині, його устремління в майбутнє?

Відповідь можна дати словами нашого видатного поета Бориса Олійника:

**Оціною світе, на вагах доби
Усі наші долання й перемоги
Та пам'ятай: в незвідане дороги
Ми клали першими.
Собою і в собі.**

І дійсно, скажімо це без сумління, міська санепідстанція, санепідслужба м.Дніпропетровська є безумовним лідером по багатьох показниках.

Історія санепідслужби міста зберігає багато славетних імен, їх знають майже всі, чи принаймні більшість: О.М.Марзєєв, С.О.Томілін, Е.В.Каменська, А.Л.Смідович, Л.В.Падлевський та багато інших.

Є імена, відомі більш вузькому колу спеціалістів. Йдеться про санітарних лікарів – лікарів-профілактиків, які впродовж багатьох десятиліть стояли і продовжують стояти на сторожі здоров'я наших співгромадян. Саме вони – надійні провідники профілактичної медицини. Саме з таких лікарів завжди складалось ядро нашого колективу.

Так було і в 1934 році, коли рішенням міськради «Про організацію органів охорони здоров'я по місту» були організовані міська державна санітарна інспекція і міська санітарно-

епідеміологічна станція. Головним лікарем був призначений Ілля Осипович Вінаров, санінспекторами були Каневська, Добровольська, Рибка, Варшавський та інші. Це були грамотні, віддані санітарній справі спеціалісти.

Так було під час тимчасової окупації України, коли частина санітарних лікарів кувала Перемогу на полях битв, інші працювали в тилу. Серед них були І.О.Вінаров, М.І.Пономарьова, І.І.Шпіц, Л.М.Файнберг, С.Л.Петренко, М.Я.Шелюг та багато інших.

У післявоєнні роки фахівці санепідслужби чимало зусиль докладали до роботи по зниженню інфекційної захворюваності, зупинки чисельних випадків дизентерії, сальмонельозу, дифтерії та інших захворювань, у реалізацію широкого комплексу державних і суспільних заходів планування і забудови міста. В цей період (1946-1961рр.) головними лікарями були Федор Кирилович Ньюшко, Вера Леонтіївна Козлова, Зоя Олександрівна Дмитрієва.

Дуже важливим документом, який відіграв значну роль у розвитку та удосконаленні санепідслужби, був наказ МОЗ СРСР від 15.09.1951 року «Про штатні нормативи медичного персоналу для закладів санепідслужби», в якому були передбачені посади інженерів та техніків. Характерним для цього періоду діяльності санепідслужби був одноособовий контроль за виконанням заходів по охороні атмосферного повітря, водоймищ, ґрунту.

У 60-роки Міністерство охорони здоров'я відмітило планову систему заходів по зниженню гострих кишкових захворювань. Міська санепідстанція була затверджена школою передового досвіду з цього питання. Головними лікарями в цей період (1962-1967рр) були Владислав Іванович Петров (у подальшому – головний лікар Рес-

публіканської санепідстанції МОЗ України), Микола Олександрович Гуляницький.

З 1967 по 1993 рік головним лікарем міської санепідстанції був Михайло Данилович Чертков, заслужений лікар України, нагороджений Почесною грамотою Президії Верховної Ради Української ССР, орденом Трудового Червоного Прапора.

Це був особливий період. Розробка заходів по охороні навколишнього середовища, оздоровленню умов праці робітників, охороні здоров'я дітей, втілення вперше на Україні АСУ оперативного стеження за інфекційною захворюваністю.

Але це тільки частка. Це час системи централізації управління і фінансування, будівництва 4-поверхового лабораторного корпусу міської санепідстанції, укрупнення та спеціалізації лабораторій, це і створення музею санепідслужби міста та інше.

З питань централізації управління і фінансування міська санепідстанція була союзною школою передового досвіду.

Вікопомний 1986 рік. Світ потрясла Чорнобильська ядерна катастрофа, дзвін тривоги пронизав серце кожного з нас. З перших днів аварії у вивченні та ліквідації її жахливих наслідків майже цілодобово брали участь фахівці міської та районних санепідстанцій. У відділенні радіаційної гігієни міської санепідстанції визначалися проблеми радіаційного забруднення території, розроблялися першочергові профілактичні заходи. Працювали виїзні санепідбригади, у їх складі були: Олександр Пимонович Штепа, Володимир Григорович Лікар, Лідія Андріївна Сушко, Ігор Петрович Яровий, Іван Іванович Кисіль, Валентина Петрівна Булатова, Анна Філіппівна Рудковська, а всього 17 фахівців міської та районних санепідстанцій.

У 1992 році постановою Верховної Ради введені в дію Основи законодавства України про охорону здоров'я. В цьому законодавстві вперше передбачено багатокладність економіки охорони здоров'я і багатоканальність її фінансування, заохоченням підприємництва і конкуренції. Таким чином, як країна, так і охорона здоров'я вступили в епоху наростаючих ринкових відносин.

За роки незалежності України значні зміни в організацію державного санітарного нагляду внесли Закони України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення», «Про охорону атмосферного повітря», «Про захист населення від інфекційних захворювань» та інші.

Неможливо не відмітити, що в цей період санепідслужба зробила великий прорив в інформаційному забезпеченні. Одним з основних напрямків став курс на комп'ютеризацію. Сьогодні в службі понад 220, а в міській санепідстанції близько 80 комп'ютерів. Сумісно з обласною санепідстанцією в 1998 році завершено 2-річний проект організації міської комп'ютерно-модемної системи «Електронна пошта». В 2001 році в міській санепідстанції завершені роботи по організації локальної мережі. На сьогодні проводяться роботи по організації системи «Електронна пошта» на основі Інтернет-технологій, організації системи інформаційної безпеки, розробці та впровадженню сучасних програмних комплексів, за допомогою яких ефективність держсанепіднагляду буде відповідати вимогам сьогодення.

Зараз у міській та районних санепідстанціях функціонують ряд програмних комплексів: «Епідінф»; «УкрВак»; «Екстренні повідомлення»; «Повітря робочої зони»; «Хімреактиви»; «Медкадри», «Калібровочні графіки» та інші.

З ініціативи санепідслужби, за участю міськвиконкому, фахівців міського управління охорони здоров'я, розроблені 10 міських програм, направлених на забезпечення санітарно-епідеміологічного благополуччя населення, такі як:

- "Програма щодо профілактики професійного раку на 2008-2009 роки", затверджена рішенням виконкому міської ради від 08.11.07 № 3605, рішенням сесії міської ради № 8/26 від 26.12.07;

- комплексна програма на 2003-2012 роки „Мегаполіс Дніпропетровськ: стратегія і тактика здоров'я”, затверджена рішенням міськвиконкому Дніпропетровської міської ради, згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 10.01.02 №14 „Про затвердження Міжгалузевої комплексної програми „Здоров'я нації” на 2002-2011 роки”;

- Комплексна програма основних заходів профілактики та боротьби зі сказом на території м.Дніпропетровська на 2006-2010рр.;

- Програма боротьби з інфекціями, які передаються гризунами, у м.Дніпропетровську на 2006-2010 рр.;

- „Програма подальшого розвитку і вдосконалення організації харчування школярів загальноосвітніх шкіл міста на 2007-2011 роки”, затверджена рішенням сесії Дніпропетровського міськвиконкому №13/6 від 08.11.2006р. та інші.

За останні роки значно покращена матеріальна база лабораторій, яка постійно вдосконалюється. За останні 5 років у лабораторію придбано:

Максхром, Цвет-Аналитик, Визард; 2 газових хроматографи «Цвет-800»; рідинний хроматограф «Миличром-5»; аналізатор ртуті «Юлія»; атомно-абсорбційний спектрофотометр Shimadzu AA 6300; ваги аналітичні KERN, люмінесцентний мікроскоп та інші.

Лабораторії та оперативні відділи вперше в Україні акредитовані в системі ISO 17025 та сертифіковані відповідно до вимог стандарту ДСТУ 9001-2001.

Неможливо не згадати 2000 рік: на порозі нового тисячоліття міська санепідстанція випускає буклет про санепідслужбу міста, а районні санепідстанції – про свої колективи. В 2002 році установа в міській санепідстанції статуя богині ГПГЕІ – символа санепідслужби.

Михаїл Данилович Чертков, Лідія Григорівна Кондакова, Зінаїда Григорівна Гужва, Лариса Іванівна Луценко стали авторами книг та брошур з історії та сьогоденного державного санітарного нагляду. Молодіжним театром разом із санепідслужбою створений ексклюзивний в Україні спектакль для дітей «Абетка здоров'я», про гігієнічні аспекти і роль санітарного лікаря в охороні здоров'я. У 2004 році за авторством В.І. Моргачової та О.П.Штепи вийшла книга «Державній санітарно-епідеміологічній службі

міста Дніпропетровська 125 років». В редакційній колегії наші ведучі фахівці: В.Д.Касьяненко, М.О.Рудницька, В.В.Сотніков, Т.М.Карасьова, І.В.Шевченко, Т.М.Пономарьова, Г.П.Ісаєва, Л.А.Сушко та багато інших. Знято ряд фільмів про діяльність служби.

Нам є чим пишатися. Віддаючи належне попередникам, ми звітуємо про сучасні вагомі здобутки, дбаємо про майбутні покоління гігієністів. Ці здобутки відзначені Почесними грамотами Міністерства охорони здоров'я СРСР і Президіума ЦК профспілки медпрацівників (1967, 1986, 1989 роки), Дипломом Колегії МОЗ СРСР та ЦК профспілок медпрацівників (1983 рік), грамотами обласного, міського виконкомів, Дипломом обласної державної адміністрації в номінації «Краща санітарно-епідеміологічна станція», Подякою міського голови, Почесною грамотою обласної санепідстанції. Сьогодні в санепідслужбі міста працюють три кандидати наук, три заслужених лікаря України.

Таким формували колектив наші вчителі і однодумці, таким ми бачимо його сьогодні. Ми продовжуємо стрімко й упевнено рухатися обраною дорогою, творити свою непересічну творчу біографію.

